

Asia: VN/1453/2025

Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- ja etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Esitetyt skenaariot ymmärrettävästi poikkeavat merkittävästi toisistaan, jotta syntyy keskustelua ja ajatuksia mahdollisista tulevaisuudenkuvista. On hyvä, että skenaarioiden pohjalta ei ole tarkoitus luoda toimenpide-ehdotuksia tai lainsäädäntöä vaan pikemminkin hahmottaa erilaisia kuvitteellisia polkuja.

Metsäteollisuuden puunkäyttö näyttelee suurta roolia eri skenaarioissa, joissa ilmastomuutosta katsotaan hyvin suomalaisesta ja erityisesti Suomen hiilineutraalisuustavoitteen näkökulmasta. Eri skenaarioita tarkasteltaessa unohtuu helposti, että ilmastomuutos ei ole suomalainen kysymys vaan asiaa on katsottava maailmanlaajuisesti. (ks. tarkemmin kohdat 2 ja 3)

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehdoista (suunnitelman luku 3)

Ilmastosuunnitelmassa ei ymmärrettävästi voi kuvata kaikkien toimialojen erityispiirteitä yksityiskohtaisesti. Päättäjien näkökulmasta olisi olennaista ymmärtää metsäteollisuudesta, että markkinat pitkälti määräävät minkälaisia ja kuinka paljon tuotteita alalla tehdään.

Metsäteollisuus jalostaa puusta monenlaisia tuotteita. Jalostuksen ohessa käytettäväksi jää erilaisia sivuvirtoja (esimerkiksi puun kuorta, sahanpurua, haketta ja ligniiniä). Niistä kehitetään uusia innovaatioita ja jalostetaan mahdollisuuksien mukaan perinteisiä tuotteita kuten kuitulevyä ja sellua. Osa sivuvirroista ei kelpaa jalostukseen, minkä vuoksi niistä tuotetaan esimerkiksi sähköä ja lämpöä, jotta ei synny jätettä eikä tarvitse käyttää fossiilisia tuontipolttoaineita.

Ilmastosuunnitelmaan heijastuu metsien käyttöä ja hiilinieluja koskeva julkinen keskustelu, jonka mukaan puusta pitäisi tehdä nimenomaan korkean jalostusasteen tuotteita. Ajatus on ymmärrettävä, mutta metsäteollisuuden yritykset voivat valmistaa ainoastaan sellaisia tuotteita, joita asiakkaat haluavat ja siten sellaisia tuotteita, jotka käyvät kaupaksi.

Metsäteollisuuden tehtaat pyrkivät kallista raaka-ainetta jalostaessaan resurssitehokkuuteen ja valmistamaan kannattavasti arvokkaita tuotteita, jotta tehtaat menestyisivät kovassa kilpailussa. Tulevaisuuden arvokkaampia tuotteita valmistetaan vasta tulevaisuudessa ja silloinkin tuotteiden on vastattava asiakkaiden tarpeisiin. Tiedossa ei ole, että Suomessa jalostettavat tuotteet olisivat huonompia kuin muualla maailmassa jalostettavat tuotteet.

Metsäteollisuudelle on esitetty vaatimuksena, että alan pitäisi valmistaa nimenomaan pitkäaikaisia puutuotteita. Metsäteollisuus valmistaa pitkäikäisiä tuotteita niistä puun osista, joista sellaisia on mahdollista tehdä. Paksuista puun osista valmistetaan tuotteita rakentamiseen ja huonekaluteollisuuteen. Mikäli esimerkiksi puurakentaminen maailmalla yleistyy, niin suomalainen metsäteollisuus vastaa parhaansa mukaan lisääntyvään kysyntään. Pitkäikäiset tuotteet eivät monesti ole pidemmälle jalostettuja kuin lyhytikäiset tuotteet.

Myös lyhytikäisille tuotteille on tarve ja kysyntä, joten metsäteollisuus valmistaa myös sellaisia, mutta käyttää niiden raaka-aineena ohuita puun osia, jotka eivät sovellu pitkäikäisten puutuotteiden valmistukseen. Esimerkiksi kartonkipakkaukset ovat puutuotteisiin verrattuna lyhytikäisiä, vaikka ne voidaan kierrättää moneen kertaan. Kartonkipakkauksia voidaan kuitenkin pitää hyvin mielekkäinä. Ne korvaavat muovia, mahtuvat pieneen tilaan ja ovat keveitä, mikä vähentää kuljetustarvetta ja päästöjä.

Ohuesta puusta ei edes suomalainen metsäteollisuus osaa tehdä paksua puutuotetta (esimerkiksi kantavaa rakennetta taloihin). Hyvä uutinen on, että korjaamalla ohuita puita harvennushakkuissa, metsään jäävät ohuet puut voivat kasvaa nopeasti paksuiksi. Siten saadaan rakentamiseen kaivattuja paksuja puita.

Toisinaan odotukset puusta jalostetuille tuotteille voivat olla ristiriitaisia. Maailman merien muoviroiskaongelmien myötä on kiitelty esimerkiksi puusta valmistettuja biohajoavia tuotteita. Nämä biohajoavat tuotteet eivät luonnollisesti voi olla samaan aikaan pitkäikäisiä. Myös hygieniatuotteet ovat lyhytikäisiä, mutta kuluttajien suosiossa.

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

Ilmastosuunnitelman luonnoksessa todetaan erinomaisesti: "Metsätaloudesta ja metsäteollisuudesta syntyy arvonlisää ja työllisyyttä kansantalouteen. Käynnissä olevan tutkimushankkeen alustavien tulosten mukaan hakkuiden vähentäminen Suomessa ja EU:n alueella korvautuisi pääosin lisähakkuilla ja tuotannolla muualla, jossa metsien hiilensidonta vähenisi, päästöt lisääntyisivät ja biodiversiteetti heikkenisi". Tämä kansainvälinen lähestymistapa on ilmastoasioissa ainoa oikea. Ajatus siitä, että kansallinen politiikka kertoisi oikean kansallisen puunkäyttötason, on maailmanmarkkinoilla toimivan teollisuuden kohdalla hyvin kyseenalainen.

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Suunnitelmassa todetaan osuvasti, että metsänjalostuksella voidaan parantaa metsien kasvia, tuhojen sietokykyä sekä yleisesti sopeutumista muuttuvaan ilmastoon. Suunnitelmassa kerrotaan kuinka metsin hyönteis-, sieni ja tuulituhojen riski kasvaa. Tätä näkymää vasten on erikoista, mikäli Suomi torjuisi ilmastomuutosta ensisijaisesti vähentämällä puunkäyttöään ja lisäämällä kiertoaikoja eli vanhentamalla puustoaan. Vanhalla puulla elinikää on luonnollisesti vähemmän kuin nuorella puulla. Kun varttuneiden metsien tuhoja tapahtuu, niin menetetään puustoon säilötty hiilidioksidi, pitkän arvoketjun työpaikat (metsänhoito, korjuu, kuljetus, jalostus, vienti) sekä ilmastomyönteiset tuotteet, jotka tuhoutuneista puista olisi voitu jalostaa maailmanmarkkinoille.

Suunnitelmassa nähdään, että biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö (BECCUS) sekä hiilidioksidin hyötykäyttöön kytkeytyvä vetytalous sisältävät Suomelle mahdollisuuksia. On tärkeää ymmärtää, että nuo mahdollisuuden voivat toteutua ainoastaan, mikäli Suomessa on menestyviä sellutehtaita, joista hiilidioksidin talteenotto voi olla mahdollista. Sellutehtaan voivat menestyä vain, mikäli ne saavat tarvitsemansa puuraaka-aineen vuodesta toiseen. Kuten ilmastosuunnitelmassa todetaan, niin tekniset nielut ovat kalliita ja niiden tarjoamat mahdollisuudet eivät toteudu nopeasti. Toteutuminen riippuu siitä, syntykö talteenotolle kannattavuutta ja vetytalouden tuotteille markkinoita.

5) Muita huomioita pitkänaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Suunnitelmassa todetaan, että sen tarkoitus ei ole linjata politiikkatoimia eikä siinä sen vuoksi ole vaikutusarvioitakaan. Kun lopullisen suunnitelman antia esitellään päättäjille, on hyvä tuoda nämä lähtökohdat selkeästi esille. Muutoin voi syntyä esimerkiksi sellainen kuva, että puunkäytön rajoittaminen ei juuri vaikuttaisi valtiontalouteen tai yksittäisen kansalaisen hyvinvointiin, mutta parantaisi ilmaston tilaa maailmanlaajuisesti. Näin ei tietenkään ole, vaan päinvastoin.

Fagerblom Ahti
Metsäteollisuus ry